

Curtea de Justiție a UE și Tribunalul Uniunii Europene

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Tribunalul și Tribunalul Funcției Publice constituie instituția jurisdicțională a Uniunii Europene a cărei misiune esențială constă în a controla legalitatea actelor și în a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a dreptului Uniunii.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene este compusă din 27 de judecători și din 8 avocați generali. Judecătorii și avocații generali sunt desemnați de comun acord de guvernele statelor membre după consultarea unui comitet care emite un aviz cu privire la capacitatea candidaților de a exercita funcțiile respective. Mandatul lor este de șase ani, acesta putând fi reînnoit.

Judecătorii Curții îl desemnează dintre ei pe președintele Curții, pentru o perioadă de trei ani, care poate fi reînnoită. Președintele conduce lucrările și serviciile Curții și prezidează ședințele de judecată și deliberările celor mai mari complete de judecată. Avocații generali asistă Curtea. Ei sunt însărcinați să prezinte, cu deplină imparțialitate și independență, un aviz juridic, denumit “concluzii”, în cauzele în care sunt sesizați.

Grefierul este secretarul general al instituției, ale cărei servicii le conduce sub autoritatea președintelui Curții.

Curtea se poate întruni în ședință plenară, în Marea Cameră (treisprezece judecători) sau în camere de cinci sau de trei judecători. Ședință plenară se convoacă în cazurile speciale prevăzute de Statul Curții (atunci când trebuie să se pronunțe destituirea Ombudsmanului, să se dispună din oficiu destituirea unui comisar european ce nu a respectat obligațiile ce îi revin, etc.) și atunci când se apreciază că o cauză prezintă o importanță excepțională.

Curtea de Justiție a UE își exercită competențele în cadrul procedurii întrebărilor preliminare și în diferite categorii de acțiuni directe:

- constatarea neîndeplinirii obligațiilor de stat membru;
- anularea actelor emise de instituții ale UE;
- constatarea abținerii de a acționa care permite controlul legalității inacțiunii unei instituții a UE;
- recursuri declarate împotriva hotărârilor și ordonanțelor Tribunalului UE, limitate la invocarea unor motive de drept;
- reexaminarea deciziilor Tribunalului UE prin care se soluționează recursurile declarate împotriva deciziilor Tribunalului Funcției Publice a UE, în cazul în care există un risc grav pentru unitatea și coerența dreptului UE.

În ceea ce privește procedura, Curtea are un regulament propriu și cuprinde, de regulă, o fază scrisă și o fază orală care este publică. În cadrul procedurii întrebărilor preliminare, instanța națională adresează Curții întrebări privind interpretarea sau validarea unei dispoziții de drept al Uniunii. Cererea, tradusă în toate limbile UE, este notificată de Grefă părților implicate în cauza principală, tuturor statelor membre și instituțiilor UE. Totodată Grefa dispune publicarea unei comunicări în Jurnalul Oficial al UE. Părțile, statele membre, instituțiile UE au la dispoziție două luni pentru a prezenta Curții eventualele lor observații.

În cadrul acțiunilor directe, Curtea este sesizată printr-o cerere introductivă adresată Grefei care dispune publicarea unei comunicări în Jurnalul Oficial al UE și comunicarea cererii către partea adversă care are dreptul la o lună pentru a formula un memoriu în apărare. Ulterior reclamantul are dreptul la o replică, iar pârâtul la o duplică, termenul fiind de fiecare dată de o lună, cu excepția situației în care președintele Curții acordă prelungirea lor.

În toate cauzele, odată ce procedura scrisă este finalizată, părțile sunt invitate să indice, în termen de 3 săptămâni, dacă și de ce solicită organizarea unei ședințe de audiere a pledoariilor. Pe baza unui raport la judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, Curtea decide dacă, în cauză, se impune efectuarea unor activități specifice de cercetare judecătorească, decide cărui complet trebuie să i se trimită cauza și dacă este necesară o ședință de audiere a pledoariilor. Judecătorul raportor rezumă, într-un raport de ședință, faptele invocate, precum și argumentele părților și, dacă este cazul, argumentele intervenienților, care este adus la cunoștința publicului în cursul ședinței.

Pledoariile au loc în ședință publică, în fața completului de judecători și a avocatului general. În cadrul ședinței judecătoria și avocatul general pot adresa părților întrebări pe care le consideră oportune. Ulterior, avocatul general prezintă în ședință publică concluziile sale care analizează în detaliu aspectele juridice ale litigiului și propune Curții răspunsul care ar trebui dat pentru problematica ridicată. În cazul în care Curtea apreciază că o cauză nu ridică nicio problemă nouă de drept, după ascultarea avocatului general, aceasta poate decide să o soluționeze fără concluziile avocatului general.

Judecătorii deliberează pe baza unui proiect de hotărâre redactat de judecătorul raportor, fiecare judecător din complet putând propune modificări. Deciziile Curții de Justiție sunt adoptate cu majoritate de voturi, fără ca eventualele opinii separate să fie menționate. Hotărârile sunt semnate de toți judecătorii care au participat la deliberări și sunt prezentate în ședință publică.

Tribunalul Uniunii Europene este o instituție autonomă față de Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Înființarea sa a fost decisă de Consiliu în 1988 la cererea Curții de Justiție. Scopul înființării sale a fost acela de a degreva activitatea Curții și de a ameliora protecția jurisdicțională a cetățenilor prin introducerea unui dublu grad de jurisdicție. Tribunalul și-a început activitatea la 31 octombrie 1989.

Tribunalul este compus din cel puțin un judecător din fiecare stat membru. Judecătorii sunt numiți de comun acord de guvernele statelor membre, după consultarea unui comitet care emite un aviz cu privire la capacitatea candidaților de a exercita funcția de judecător. Mandatul acestora este de șase ani și poate fi reînnoit. Judecătorii îl desemnează dintre ei pe președintele Tribunalului pentru o perioadă de trei ani. Aceștia numesc un grefier pentru o perioadă de șase ani.

Cauzele cu care este sesizat Tribunalul se judecă de camere compuse din cinci sau din trei judecători ori, în anumite situații, de un judecător unic. De asemenea, Tribunalul poate judeca o cauză în Marea Cameră (13 judecători) sau în ședință plenară atunci când dificultatea problemelor de drept sau importanța cauzei justifică această măsură. Mai mult de 80% dintre cauzele cu care este sesizat Tribunalul sunt judecate de camere compuse din trei judecători. Președinții camerelor compuse din cinci judecători sunt aleși dintre judecători pentru o perioadă de trei ani.

În ceea ce privește competența, Tribunalul UE judecă:

- acțiuni directe introduse de persoane fizice sau juridice care au ca obiect anularea actelor instituțiilor, ale organelor, ale oficiilor ori ale agențiilor UE, ale căror destinatare sunt sau care le privesc direct și individual, acțiuni introduse împotriva unor acte normative care le privesc direct și care nu presupun măsuri de executare, precum și acțiuni introduse de aceleași persoane prin care se urmărește constatarea abținerii acestor instituții, organe, oficii sau agenții de a acționa;
- acțiuni introduse de statele membre împotriva Comisiei;
- acțiuni introduse de statele membre împotriva Consiliului cu privire la acele măsuri adoptate în domeniul ajutoarelor de stat, protecției comerciale ("măsuri antidumping") și la actele prin care Consiliul exercită competențe de executare;
- acțiuni prin care se urmărește obținerea unor despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de instituțiile sau de organele, oficiile sau de agențiile UE;
- acțiuni care se întemeiază pe contractele încheiate de UE în care se prevede în mod expres competența Tribunalului;
- acțiuni în domeniul proprietății intelectuale îndreptate împotriva Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene, modele industriale) și împotriva Oficiului Comunitar pentru Soiuri de Plante;
- recursuri împotriva deciziilor Tribunalului Funcției Publice, limitate la chestiuni de drept;
- acțiuni formulate împotriva deciziilor Agenției Europene pentru Produse Chimice.

Deciziile Tribunalului UE pot fi atacate în termen de două luni cu recurs, limitat la chestiuni de drept, la Curtea de Justiție a UE.

În ceea ce privește jurisprudența Tribunalului UE, aceasta s-a dezvoltat mai ales în domeniile proprietății intelectuale, concurenței și ajutoarelor de stat. De curând, contenciosul Tribunalului s-a diversificat și în materii precum combaterea terorismului, accesului la documentele instituțiilor, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și introducerea pe piață a produselor fitosanitare.

Tribunalul are un regulament de procedură propriu și procedura cuprinde, în principiu, o fază scrisă și o fază orală. Procedura începe odată cu depunerea la Grefa Tribunalului a unei cereri introductive scrise de către un avocat sau un agent al unui stat membru și continuă cu publicarea în Jurnalul Oficial al UE, în toate limbile UE, a unei comunicări care conține aspectele principale ale acțiunii. Cererea este comunicată de Grefă părții adverse, care dispune de un termen de 2 luni pentru a depune un memoriu în apărare. În principiu, reclamantul are posibilitatea de a prezenta o replică la care pârâțul poate răspunde printr-o duplică. Orice persoană care justifică un interes în soluționarea unui litigiu aflat pe rolul Tribunalului, precum și statele membre și instituțiile UE pot interveni în procedură. Intervenientul depune un memoriu prin care urmărește susținerea sau respingerea concluziilor uneia dintre părți, la care părțile pot ulterior să răspundă. În anumite situații, intervenientul poate să își prezinte observațiile și în cadrul fazei orale. În cursul fazei orale are loc o ședință publică, în cadrul căreia judecătorii pot adresa întrebări reprezentanților părților. Judecătorul raportor prezintă într-un raport de ședință starea de fapt expusă, argumentele fiecărei părți și, dacă este cazul, argumentele intervenienților. În continuare, judecătorii deliberează pe baza proiectului de hotărâre redactat de judecătorul raportor, iar hotărârea se pronunță în ședință publică.